

Šiame numery

Laisvųjų tremtinių analogijos.
Poeto ir kunigo konfliktas
James Joyce kūryboje.
Dailės kūrinių elementai
ir prietarai.
Rimo Vėžio eilėraščiai.
Paminklas šviesiam idealistui.
Pasaulio lietuvių istorijos
reikalai.
"Minkšti" ir "kietesni" qėrimai.
Spygliai ir dygliai.

Kertinė paraštė

LAISVŪJŲ TREMTINIŲ ANALOGIJOS

Kaip kiekviena emigracija, taip ir pastaroji mūsų — laisvųjų tremtinių išėjimas, nėra amžinos, matuojant visatos šviesmečių matu. Šį kartą norėtume čia užakcentuoti tik tai, kad ne išėjimo amžinumas, bet jos prasmingumas savam laike yra pats svarbiausias dalykas. Tegu ten okupantas mus pravardžiuoja nūlūžusia nuo tautos kamieno šaka, jau džiūstančia arba jau ir visai sausa, bet kol mūsų dabarties kultūrinis ir politinis išnykštis darbas okupantui yra rakštis, tol savai tautai jis yra prasmingas.

Tačiau prasmingam darbui pabirti pavojaus yra. Ir ne vien tik tiesioginėse okupanto užmačiose, bet ir savųjų žmonių pasimetimo aklume, beprasmiškam tarpusavio stumdymesi. O ir dėl to nereikėtų nusiminti. Mes ne pirmi tokie. Gal būt, ir ne paskutiniai? Panašiu į mus pavyzdžių praeities šimtmečiuose galėtume prisigraibyti apčiai. Ir iš jų reikėtų patiemis pasimokyti.

O kad laisva politinė išėjimas savo tautai gali būti ne vien nūlūžusia šaka, bet ir jos kultūrinio aukso amžiaus viršūne, akivaizdžiai liudija 19-tojo amžiaus lenkų tautos tos pačios rūšies išėjimas. Juk ne tėvynėje, bet išėjimoje buvo parašyti lig šiol dar nepralexenti, geriausi lenkų kultūros veikalai. Tai nepamiršta-

mos Adomo Mickevičiaus, Julijaus Slovackio, Kiprijono Norwido ir Fryderiko Chopino pavidės. Nenusiminkim, ir mes savo tarpe šiandien panašiu turime. Tik, pilkoje kasdienybėje vienas pro kitą šmižinėdami, to nepastebime. Bet po kelių dešimtmečių, jau suvokiant visa tai iš istorinės laiko perspektyvos bendroje lietuvių kultūros raidoje, daug kas atrodys kitaip, ir gaus nelygstamą ir nedylančią vertę.

Tad nesistebėkim, kad ir praėjusio šimtmečio posukiliminyje lenkų emigracijoje, anksčiau sumintės pavardės (išskyrus gal Chopino) ne vienam maža ka reiške arba net buvo ginčų ir apkalbų objektu. Juk ir tas pats Adomas Mickevičius, šiandien amžinai besilisintis Krokuvos Vavelyje tarp Lenkijos karalių, ano meto tarpusavyje besivaizdijančių išėjimo veiksmų ne kartą buvo apšauktas net Rusijos šnipu.

Analogija ir situacija tarp anų laikų lietuvių - lenkų ir šios dienos lietuvių politinės išėjimos ne kartą yra kraupiai vienas ir tas pats. Ilustracijai tebūna to paties Adomo Mickevičiaus Paryžiuje parašyto "Pono Tado" epilogo ištrauka, lietuvių kalbon išversta Vinco Mykološčio - Putino ir Justino Marcinkevičiaus:

*Ką dar gali Paryžių prisiminti,
Kur miesto triukšmas baigia nukankinti
Draug su keiksmiais, melu, tuščiomis svajonėm,
Vėlyvu gailėsčiu, vaidais, dejonėm!*

*O, vargas mums, tą valandą siaubingą
Palikusiems Tėvynę nelaimingą!
Nes, kur tik einam, sėjam pikta gaudą,
Kaimyno vietoj priešas atsiranda,
Grandinėm apkalti, palenkę sprandą,
Privalom atiduot ir savo širdį!*

*O mūsų skausmo nieks, deja, negirdi,
Nors jis kaip varpas šaukiasi kaimyno
Iš Lenkijos — iš juodo kapinyno.
Kai mūs sargai neklauso mūsų skundo,
O priešas juos, kaip duobkasių, dar gundo,
Kai mes be vilties guldomi į karstą —
Nenuostabu, kad viskas taip apkarsta,
Jog žmonės protą pameta ir gėdą,
Save apspiaudo ir viens kitą eđa!*

(k. brd.)

Poeto ir kunigo konfliktas James Joyce kūryboje

VYTAUTAS BAGDANAVICIUS

Klausimo kilmė

Airių rašytojas James Joyce mokymkliniame amžiuje buvo giliai tikintis jaunuolis, kuris galvojo eiti net į kunigus ir vienuolius, bet ilgainiui suprato, kad jo pašaukimas yra būti menininku, rašytoju, poetu. Šis J. Joyce posūkis nebuvo toks, kaip tarp dviejų galimų profesijų. Jis siekė daug giliau. Jo pasisukime į meninę kūrybą glūdi jį tiki tam tikra prasme ir kunigystė. Savo kūrybine veikla jis nori atstoti kunigą. Tai yra žymu įvairiose jo ankstesnių kūrinių vietose ir net jo gyvenimo pobūdyje. Dėl to yra pagrindo pažūrėti į James Joyce kūrybą, kaip į reakciją prieš katalikišką, ypač airišką pastoraciją, arba, kaip mes dabar pradėdame vadinti, sielovadą. W. T. Noon, S. J. vieną kartą yra prasiaręs, kad J. Joyce kūryboje galima įžvelgti kurtinį akmenį, kuris gali pasukti katalikišką pastoraciją kitokia kryptimi, negu ji ejo ligi šiol. Tarp kitko, Noon yra parašęs gilią studiją apie J. Joyce kūrybą.

Kyla išsyk klausimas, ar verta Joyce taip rimtai svarstyti? Ar jis nėra paprastas krikščionybės priešas, jos išjuokėjas? Jo grubūs išsireikimai apie tikėjimo tiesas, išjuokimas įvairių tikėjimo aptaškų, grubus erotinio gyvenimo vaizdavimas leidžia kelti klausimą, ar jis nėra pasidarsęs paprastu bedieviu. Tačiau prieš tai pasisako visa eilė jam artimų žmonių, įmant jo brolių Stasį, (kuris pats nutraukė ryšį su religija, pasidarydamas liberalu). Stasys pasakoja, kad jo brolio jaunystėje religinės krizės niekada nebūta. Ir kai Stasys nutraukė religinę praktiką, jo vyresnysis brolis į tai nepažiūrėjo teigiamai. Tačiau vėliau, ir jis pats religinės praktikos pasiliko ne-

reikalingas.

Kristų James Joyce, kaip koks arabas, suplaka su bet koku žmogumi, įtraukdamas jį savo gausių personažų sąrašuosna. Taip Buda, Kristus ir koks praėjusio šimtmečio anglų politikas stovi greta. Kristus pas jį, atrodo, nesusilaukia išskirtinio dėmesio, kokio susilaukia Tėvas (Dievas). Tačiau nebūtų pagrindo Joyce nurašyti nuo krikščionybės, nes visos jo auklėjimas ir visa galvosena, yra ne kuri kita, kaip katalikiška, nepaisant to, ar jis ją parodijuoja ar savaip interpretuoja. Tarp kitko, didžiausias jam autoritetas meno filosofijoje yra ne kas kitas, kaip Tomas Akvinielis.

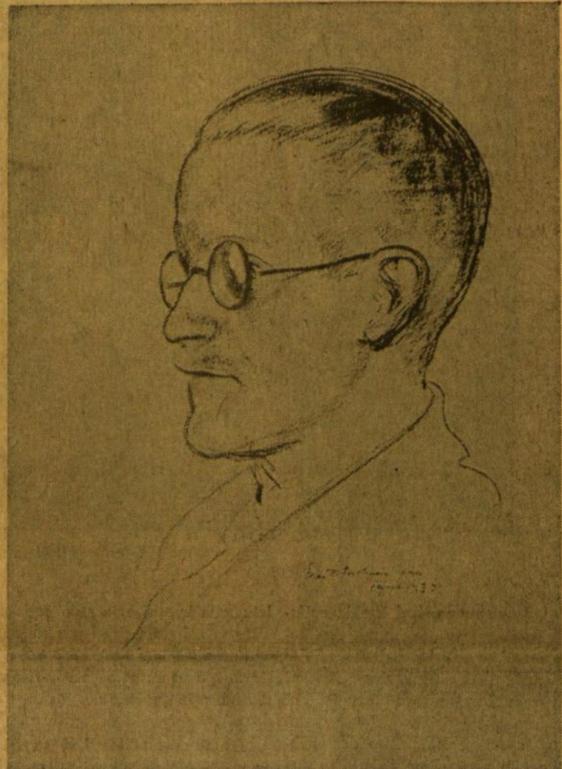
Stasys Joyce apie savo brolių sako, kad jis, gyvendamas Trieste ar Paryžiuje, niekada nepraleisdavo Did. Ketvirtadienio ir Didž. Penktadienio apeigų bažnyčioje, laikydamas tai labai aukšto lygio draminiu išgyvenimu.

Klausimų, susijusių su J. Joyce ir krikščionybės konfliktu, yra daug. Taip pat daug klausimų yra liečiančių jo kūrybos filosofiją. Mums tačiau, kaip katalikiškai visuomenei, metoduiniu požiūriu, gal priemiamusias kelias į šį labai keistą rašytoją yra žiūrėti ne kaip į religijos ar krikščionybės priešą, bet kaip į pasipriešinimą sielovados metodomams, padarytą labai stiprios poetinės prigimties.

Kad galėtume geriau suprasti čia keliamą problemą, nors trumpai, susipažinkime su J. Joyce gyvenimo brožuais ir bent pagrindiniais jo kūriniųais.

Biografiniai brožuai

James Joyce gimė prie Dublino 1882 metais vasario mėnesio 2 d. Jo tėvas buvo labai talentingas nevykėlis, o motina labai uoli katalikė.

James Joyce (1882-1941)

Portretas, pieštas Sean O'Sullivan

Tėvas buvo iš turtingos šeimos; galėjo baigti mediciną, bet nebaigė; turėjo retai gražų balsą, galėjo pasidaryti solistu, bet nepasidarė; dėka įtakingų pažinčių galėjo pasidaryti atsakingu Dublino valdininku, bet ir tuo nepasidarė. Daugiausia dėl to kaltas besaikis jo girtavimas. Jis sugebėjo pasidaryti tik dienraščio skelbimų rinkėju.

Jo sūnus James baigė jėzuitų mokyklą iki universiteto imtinai. Buvo kviečiamas pasilikti lektoriumi

tame pačiame universitete, bet atsisakė. Išvyko į Paryžių studijuoti medicinos. Tačiau, metęs šias studijas, uždarbiavo Berlitze svetimų kalbų už akių dėstymo mokykloje. Vedė be Bažnyčios ir civilinio pripažinimo 1904 metais. Gyveno pakaitomis tai Zueriche, tai Trieste, tai Paryžiuje. Čia parašė savo pagrindinį veikalą "Ulysses" (Odisejas) 1922 metais. Dėl per grubaus natūralizmo veikalas nebuvo įsileidžiamas Amerikon. Teismo sprendimu draudimas jam buvo atšauktas 1933 metais. Savo paskutinį veikalą "Finnegans Wake" (Fingenu būdnyės) išleido 1939 metais. Mirė Zueriche 1941 metais savo 57 metų gimtadienyje.

Į Dubliną buvo sugrįžęs tik motinos mirties proga 1903 m. ir 1912 metais. Apsivylęs politinėmis ir kultūrinėmis Airijos nuotakomis, daugiau čia nesilankė.

Jaunas būdamas, J. Joyce buvo skatinamas mokytis airiškai, bet, pradėjęs, metė. Vėliau pareiškė baimę, kad nacionalistai gali jam uždrausti kita kalba ne tik rašyti, bet ir skaityti. Vietoj to, jis pradėjo mokytis norvegiškai, manydamas, kad Dublinas, savo kilme yra labiau skandinaviškas, negu keltiškas. Jis nemėgo Dostojevskio, jo nerealių žudynių išpažinimų. Kai jam buvo prikišama, kodėl jis nerašo apie internacionalinį žmogų, jei jis negrįžta tėvynėn, jis atsakydavo, kad tik per konkretų Dublino miestietį jis gali įžvelgti žmogaus problemą apskritai.

Du pagrindiniai kūriniai

Jo kūriny "Odisejas" ("Ulysses"), jau susilaukęs plataus vertinimo, yra apie Dublino miestiečio vienos dienos gyvenimą. Ta diena yra tiksliai nusakyta. Tai yra 1904 m. birželio 16 diena. Miestas čia nėra tik fonas, bet, kaip kritikai, sa-

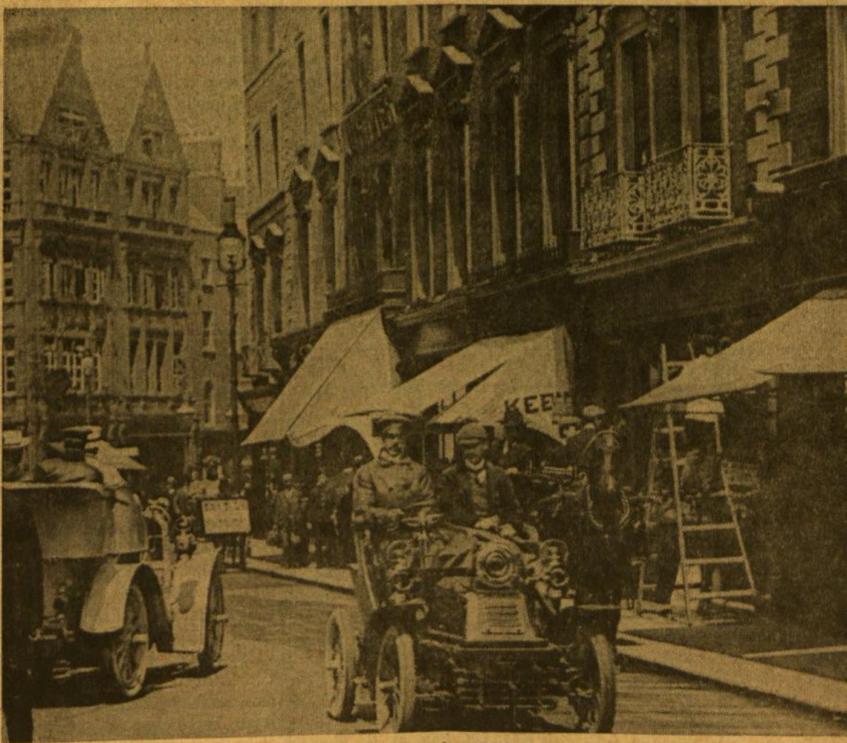
ko, yra pats pagrindinis personažas. Knyga yra parašyta, sekant Homero Odisejos tarpniais. Tik tuo klajojančių keleiviu čia yra iš miesto ir iš vienos dienos neišeinantis, persikrikštijęs žydas, dienraščio skelbimų rinkėjas Leopoldas Bloomas. Jo jaunesnysis draugas yra Steponas Dedalus, meniško ir moksliško nusiteikimo žmogus, kuris nori nukalti savo rasės (greičiau tautos) sąmonę. Dedalus yra graikų mitologinio labirinto kūrėjas. Kadangi J. Joyce, jaunas būdamas, naudojosi šia slapyvardė, dėl to šiame kūrinyje jis labiau primena patį autorį. J. Joyce kūryboje dauguma sakinių ir net žodžių turi perkeltinių prasmių. Dėl to į Dedalus, graikiško genijaus atstovą ir į klajojančią žydą, žiūrima kaip į dvi krikščioniškos kultūros sudėtines dalis.

Šalia šių dviejų, trečiasis personažas yra Bloomo žmona Molly, solistė, neištikima vyrui, pas kurią jis grįžta, kaip Odisejas pas Penelopę, savo klajonių dienos pabaigoje. Steponas yra praradęs ryšį su tėvu, dėl to jis yra prisirišęs prie Bloomo, kaip tėvo. Bloomas yra netekęs sūnaus, dėl to jis į Steponą žiūri kaip į savo sūnų. Atkreiptinas dėmesys ir čia į religijos istorijos analogiją. Žydija, atsisakydama Kristaus, neteko sūnaus. O krikščionija, nutraukdama ryšį su žydija (J. Joyce supratinu) neturi priėjimo prie Tėvo.

Pasak T. S. Eliot, James Joyce šiame kūrinyje pateikia be galo plačią modernios istorijos panoramą, kuri esanti tuščia ir anarchiška. Bet tai nėra tragiška knyga. Tai yra komiškas veikalas. Dėl savo nepaprastai turtingo žodyno jis yra labai sunkiai skaitomas. Knyga yra pilna grubių natūralizmo, kalbant apie žmogaus kūno dalis, ir blasfemiškų išsireikimų, kalbant apie religines apraiškas. Knygos personažai, kurių yra be galo daug, yra kasdieniški, be jokio iškilmingumo. Tačiau ironijos ir patoso čia yra apstu. Dailiai Joyce'ui yra labai alūs. Jie nėra skausmingame tapsmo būvyje. Jis rašė šią knygą 8 metus.

Paskutinis James Joyce'o kūriny yra "Finnegano būdnyės" (Finnegans Wake). Šiam kūriniui užuomazga yra paimta iš airiškos dainuokos, kuri kalba apie Finneganą, girtuoklį, statybos darbininką, kuris vieną rytą nupuola nuo kopėčių ir yra laikomas mirusiu. Jo draugai atlieka prie jo būdnyes, kurios išvirsta girtavimu. Kai lašas alkoholio užkrinta ant Finnegano lūpu, jis staiga atsigauna. J. Joyce pasinaudoja šia balade sukurti savo herojų, kuris yra nesunaikinamas. Jis yra vadinamas įvairiais vardais, bet dažniausiai H. C. Earwicker. Jis, kaip Adomas, Abraomas, kaip bet kurio miesto statytojas, ar kurios kultūros kūrėjas, nuolat žūsta, bet ir vėl atsigauna. Jis knygoje dažnai per konkretų Dublino miestietį jis gali įžvelgti žmogaus problemą apskritai.

James Joyce'ui daug įtakos turėjo aštuonioliktosio šimtmečio italų kultūros filosofas Giambatista Vico, skelbęs, kad žmonijos istorija kartojasi. Kitas filosofas, turėjęs jam nereikšmingą įtaką, buvo G. W. Hegelis. (Nukelta į 2 psl.)

Dublino miesto gatvė. Taip ji atrodė tada, kai po 14 vaikščiojo James Joyce "Odisejas" herojus.

POETO IR KUNIGO KONFLIKTAS JAMES JOYCE KŪRYBOJE

(Atkelta iš 1 psl.)

Itakos yra Giordano Bruno su savo mokslo, kad priešingybės ilgai nieku susiderina.

Šios knygos skaitymas yra be galo sunkus. Jeigu "Odiseją" galima paskaityti su didelio žodyno pagalba ir nemažu kiekiu kantrybės, tai "Finnegans Wake" ir to nepakanka. James Joyce taip saivaliauja žodžiais, savaip juos spindindamas, juos sujungdamas į naujus žodžius, ar juos padalydamas, ar sujungdamas su svetimų kalbų žodžiais, kad kai kurie kritikai sako, jog nė angliai šią knygą yra lengviau skaityti negu angliai. Tačiau tai nėra mums, ne anglams, didelė paguoda. Didžiausia sunkenybė atsiranda iš to, kad autorius kone kiekvieną reikšmingesnį žodį ima ne viena prasme, bet keliomis prasmėmis kartu. Ir tų prasmių atsiranda labai tolimų viena kitai; ir nežinia pagal kurią reikia sekti skaitymą. Paprasčiausias šitokio daugiaprasmiškumo pavyzdys tegu būna antraštės žodis "Wake". Jis turi bent tris prasmes. Jis reiškia ir laivo padaromą pūvį vandens paviršiuje — šioje knygoje tai reiškia jo herojaus kelią per visą žmonijos istoriją. Jis reiškia būdyne, žmogui mirus; šioje knygoje tai yra miesto statytojo mirtis. Ir, pagaliau jis reiškia pabudimą, nes jo didvyris iš tikrųjų niekada nemiršta. Šia prasme tai yra knyga apie tai, kad mirties durys dar nėra užvertos. Tą mintį J. Joyce išreiškia lotynišku žodžiu: "nondum" — "dar ne" ir tuo optimizmu pateisina šios knygos šypsenas. Čia prisijungia ir kultūros istorijos prasmė su kartojimosi idėja. Ugro-finišką rasę jis laiko pirmine Europos kultūros kūrėja. Del to jis šitai pažiūri šios knygos vardą: "Finn" — again — wakes, t. y. suomis vėl yra gyvas.

Imdamas žodžius, tuo pačiu kartu daugelyje pradžioje J. Joyce nori nugalėti linijinį kalbos pobūdį ir sukurti kalboje kažką panašaus, kas muzikoje yra polifonija, kur tuo pačiu metu yra girdima daugelis garsų.

Yra parašyta pora įvadų, kurie aiškina šį veikalą puslapis po puslapiu, tačiau ir tai jo skaitymui ne daug pagelbsti. Ši knyga dar nėra sulaukusi savo skaitytojų. Iš kitos pusės, tenka pastebėti, kad tai nesulaiko žmones nuo dėmesio šiam kūriniiui. Japonai jau turi net du jo vertimus.

James Joyce epifanija

Norint suvokti J. Joyce konflikto su sielovada pobūdį verta pradėti nuo vieno jo žodžio, kuriame mes lietuviškai neturime nei pakaitalo, nei prasmės. Tai yra graikiškas žodis Epiphaneia. Jis vakarų Europos kalbose paprastai yra naudojamas pavadinimui tai šventei, kurią mes vadiname Trys Karaliai. Šio žodžio prasmė yra atidengimas to, kas buvo paslėpta; apreiškimas to, kas buvo nežinoma.

Jaunas būdamas, J. Joyce turėjo paprotį įdomius išgyvenimus tuoj pat užrašyti ir tuos užrašus vadinti epifanijomis. Kai kurias jų vėliau jis panaudojo savo kūriniams. O po jo mirties buvo išleistas ir originalios epifanijos. Lietuviškai, gal būt, galėtume jas laikinai pavadinti įžvalgomis. Tokios įžvalgos pavyzdį pamatysime šioje knygoje "Dubliners". Štai, vyras su žmona yra išgyvenę kartu daug metų. Tačiau vieną kartą vyras pamato savo žmoną šėšelyje stovinčią laiptuos ir klausančią muzikos, kuri skamba iš kažkur toli. Jam kyla klausimas, kieno simbolis ji yra. Ir staiga jam paaiškėja, kad jo gyvenimas nei vienu atžvilgiu nesisieja su jos. Ši patirtis jį pažemina, bet nenulūdina. Jo paties būklė pasidaro jam aiškesnė. (Atsakymai pagal W. T. Noon, Joyce and Aquinas, 1970, 84 psl.).

James Joyce, 1904 metais

J. Joyce mano, kad šitokia epifanija žmogui yra įmanoma tik literatūros pagalba. Pati situacija, be literatūros tarpininkavimo, žmogui savo gilios prasmės neatidengia. Tai padaro poeto žodis. J. Joyce, atrodo, supranta, kad sielovados veikloje taip pat turima reikalo su panašia išvidine patirtimi, kuri kartais yra dieviškos kilmės. Tačiau jis yra pasipiktinęs, kad šioje tarnyboje esančių žmonių žodis ar mostas ne tik neatidengia giliosios dalykų prasmės, bet, net priešingai, ją užtemdo, ar atidengia visai priešingą prasmę. Tai yra priežastis, dėl kurios J. Joyce atsiskaitė pasirinkti kunigo pašaukimą, pasirinkdamas menininko pašaukimą.

Žodis J. Joyce'ui yra be galo daug reikybės apreiškiantis dalykas. Jis ne tik savo įprastiniu turiniu, bet ir pačiu savo skambesiu, ar rašytiniu vaizdu, ar net mostu primena jam visą daugybę dalykų. Savo, kaip poeto, uždavinys jis laiko atidengti kuo pilniau žodyje glūdinčią simboliką. Dėl tos priežasties jis ilgai pradėjo vis labiau ir labiau perdirdinėti žodžius, tuo būdu norėdamas juose atkasti visą pluoštą prasmių. Poetinės kūrybos pagalba žodžių prasmė didėja, atsirandant juose vis naujų analogijų ir sąryšių.

Daug kam atrodo labai nauja, kad šiam nuotykingajam keliui žodyne J. Joyce randa sąjungininką saikingojo realizmo filosofą. Tomą Akviniečių jis pasirinko dėl to, kad jis nenorėjo nieko bendro turėti su tokiu simbolizmu, kuris sunaikina patį simbolio nešėją — realų dalyką. Dėl to jam buvo nepriimtina idealistinė filosofija, romantinė estetika ir nuo konkretaus gyvenimo atitūrusi mistika. J. Joyce'o realizmas yra dažniausiai ne tik labai realus, bet ir grubus.

J. Joyce'ui yra priimtina šitokia Tomo Akviniečio galvosena: Tiesiogiai, kurie yra pažymėti žodžiu, gali būti simboliai dar ir kitų dalykų (W. T. Noon, 79 psl.). J. Joyce'o žodžiais tai pasakant: "paprastai gautas duomenis panaudoja naujiems kūriniams. Bet štai atsiranda žmogus, kuris pasaulio dalykus suvokia labai daugiaprasmiškai. Kiekvienas daiktas, kurį J. Joyce pavadina, savyje atidengia daugybę prasmių. Štai pvz. paukštis pelikanas jam reiškia ir paukštį ir de-

laikysena ir atidengia savo paslaptį. Tai yra epifanija (Ten pat 70 psl.). Tačiau objekta apsiereikia tada, kai žiūrėti dvasinė akis savo fokusą tiksliai prie jų pritaiko (Ten pat 68 p.).

Nesunku pastebėti, kad su šiuo epifanijų mokslu mes iš tikro priartėjame prie transcendencijos pažinimo problemos, taip kaip ji kyla filosofams. J. Joyce'ui epifanija ribojasi vien meno sritimi. Jis sergo šio šimtmečio pradžios dvasingų žmonių liga, kurioje tarėsi galį religiją pakeisti estetika. Tačiau ilgai nieu J. Joyce traukėsi toliau nuo šios pažiūros.

BANDYMAS VERTINĖI

1. Asmeninis įkvėpimas

Kalbant apie tai, kokią naudą mes galime turėti iš J. Joyce konflikto su sielovada, tenka atkreipti į jo didelį dėmesį savo išgyvenimams. Jis skatina ir mus su didesne atida žiūrėti į savo išgyvenimus. J. Joyce mus moko, kad kai kuris daiktas ar žodis ar jų santykiai kartais atidengia mums ligi šiol nematytą prasmę. Ir tų atidengimų galimybė žmogui yra neribota, jei jis gyvena atvira dvasia.

Religiniam gyvenime mes daug girdime apie tai, kad Dievas kalba žmogui, kad jam pasako konkrečius dalykus. Bet kaip tai įvyksta, mes praktiškai neturime kito nurodymo, kaip: įstatymas, įsakymai ar patarimai. J. Joyce, atrodo, visą gyvenimą kaunasi už tai, kad sužinotų, ką jam Dievas kalba asmeniškai ir kad jis liktų ištikimas tam įkvėpimui, nepasait vis ko. Išganymas žmogui, šiaip ar taip, yra asmeninės patirties dalykas. Jo patirtis yra kartu ir šios ir antgamtinės tikrovės dalykas. Dėl jo epifanija, su kuria vargo J. Joyce, yra prasminga tema sielovadinio požiūriu.

Šiame šimtmečiuje pasaulis yra labai įsismaginęs imti dalykus labai vienprasmiai. Jis juos analizuoja ir gautus duomenis panaudoja naujiems kūriniams. Bet štai atsiranda žmogus, kuris pasaulio dalykus suvokia labai daugiaprasmiškai. Kiekvienas daiktas, kurį J. Joyce pavadina, savyje atidengia daugybę prasmių. Štai pvz. paukštis pelikanas jam reiškia ir paukštį ir de-

gėsius bei kultūrų griuvėsius, bet kartu jis jam reiškia prisikėlimą iš mirties ir Kristų. Arba valgis jam yra kartu ir drabužis, kuriuo žmogus apsielva, įimdamas į save įvairias medžiagas, kurias jis nešioja su savim. Teisingai apie jį sako Fr. Budgen, kad daiktai ir būtytys jam nušviečia save iš vidaus (286 psl., James Joyce and the making of Ulysses, Bloomington, Indiana univ. press, 1960).

Įkvėpimas, kurį gauna James Joyce dažnai atrodo vien atsitiktinis. Koks žodis sužadina jo mąstymą ar ką nors primena ne vien savo loginiu turiniu, bet ir savo išoriniu skambesiu, ar vizualiniu vaizdu. Bet tai nėra jokia naujenybė religiniam gyvenime. Kokią prasmę liturgijoje turi giedojimas ar instrumentinė muzika, jei ne panašią į J. Joyce'ui? Religingas žmogus tam tikro garsų ar veiksnių sąryšio dėka pajunta kai ką, kas išeina anapus garso ar veiksmo. Mūsų sąmonė išgyvena įvairių atsidengimų.

J. Joyce perdėta iki aukščiausio laipsnio savęs sąmonė, gal būt, mums yra perspėjimas, kad mes esame per daug nustoję dėmesio savo išgyvenimams ir apskritai savęs sąmonei. J. Joyce beveik neturi galimybės pasiduoti kito vadovavimui. Mes neturime galimybių jį žiūrėti kitaip, kaip į pabėgėlį iš parapijos. Tuo atžvilgiu mes negalime juo sekti. Religiniam gyvenime mes negalime atsakyti nuo objektyviojo aplinkos gyvenimą su savo dvasios Bažnyčios vadovavimo. Tačiau, šalia to, galioja tiesa, kad atskiras žmogus yra Dievo Dvasios vadovaujamas, įkvėpiamas, skatinamas, gūdižiamas ir perspėjamas. Ryšium su tuo J. Joyce'o dėmesys epifanijai turi religines prasmes.

Modernus žmogus išgyvena didelę prarają tarp religinio savo gyvenimo ir išorinio jį supančio pasaulio. Tai labai gyvai pajuto J. Joyce. Dėl to jis visa savo jėga emėsi jungti patį konkretų ir grubų savo aplinkos gyvenimą su savo dvasios Bažnyčios vadovavimu. Tačiau, šalia to, galioja tiesa, kad atskiras žmogus yra Dievo Dvasios vadovaujamas, įkvėpiamas, skatinamas, gūdižiamas ir perspėjamas. Ryšium su tuo J. Joyce'o dėmesys epifanijai turi religines prasmes.

Modernus žmogus išgyvena didelę prarają tarp religinio savo gyvenimo ir išorinio jį supančio pasaulio. Tai labai gyvai pajuto J. Joyce. Dėl to jis visa savo jėga emėsi jungti patį konkretų ir grubų savo aplinkos gyvenimą su savo dvasios Bažnyčios vadovavimu. Tačiau, šalia to, galioja tiesa, kad atskiras žmogus yra Dievo Dvasios vadovaujamas, įkvėpiamas, skatinamas, gūdižiamas ir perspėjamas. Ryšium su tuo J. Joyce'o dėmesys epifanijai turi religines prasmes.

grazią mirtį, apie kurią jis buvo seniai patyręs (Budgen, 317 psl.). Šis epizodas gana pilnai atidengia kunigo ir James Joyce konflikto pobūdį. Kai kunigui rūpėjo galimai greičiau perkelti žmogų į amžinojo gyvenimo problematiką, J. Joyce labiau rūpi išgirsti Bažnyčios įkvėpimą per jos muziką šiame gyvenime.

2. James Joyce realizmas

Bet ar neveda mus Joyce į nesveiką individualinį mistiizmą, į naują subjektyvizmą? — Atsakymą jį tai duoda ne kas kitas, kaip jo grubus realizmas ir natūralizmas, kuris liudija jo ištikimybę objektyvinei tiesai iki kraštutinumų.

Salia per daug grubaus realizmo, atrodo, per toli eina ir jo pasitikėjimas savi. Tačiau kaip be teisingo požiūrio į savo gyvenamą aplinką, taip pat ir be tiesioginio priėmimo savo išgyvenimų nėra tikro žmogaus. Be ištikimybės savo išgyvenimams nėra žmogaus. Be ištikimybės savo išgyvenimams, nei jos atleidimas. Tai yra tas pat, ką vadiname nuodėme prieš Sv. Dvasią, kuri nėra atleidiama. Tai yra teisingumo trūkumas sau pačiam. Teisingumo jausmo sau pačiam ir visai žmogiškai tikrovi pas James Joyce yra ne kartą iki klaidumo. Jį dėl to galima laikyti ne tik giles įžvalgos žmogumi, bet ir didžiuoju žmogaus menkysčių išpažinėju.

Didelis James Joyce realizmas gyvenamos aplinkos atžvilgiu ir jautrus teisingumas savo paties išgyvenimų atžvilgiu apsaugoja jį nuo pasimetimo savo įkvėpimuose ir simbolikoje. Ištikimybė savęs atžvilgiu yra sukūrusi ir jo stilių. Jo personažų kalbos ir paties autoriaus pasakojimas yra pilnas išsiblaškymų ir nukrypimų nuo temos, nes, iš tikrųjų, tokiu būdu ir vyksta žmogaus mąstymas, kuris vėliau logiškai suformuluojamas. J. Joyce labai rūpinasi tiksliai pasakyti, kas iš tikro dedasi rašytojo sieloje.

Tai sudaro pagrindą kalbėti apie savitą J. Joyce'o asketizmą. Jis reikiama tuo būdu, kad jo personažai neturi jokio atitraukto žavesio, jokio nerealaus polėkio, jokio romantišnio išaukštinimo, tačiau labai daug ironijos. Tai yra kasdienos žmonės. Kasdienos gyvenime J. Joyce randa daug prasmų. Bet šis rindyns nesuteikia kasdienos gyvenimui jokios pigios aureolės.

Pradžioje šimtmečio literatūrai bandė perkelti mus į nerealią dvasinę sritį. Panašiai reikėsi ir mistikai religinėje srityje. Vieni norėjo nus padaryti laimingais šiame pasaulyje be paties pasaulio. Kiti norėjo mums suteikti dangų be atitrėmimo iš realų patį save. Tačiau nei vieni, nei kiti mūsų nepatenkino. Mūsų šimtmečio žmogus ieško realnesnės laimės ir kasdieniškesnės religijos. Dėl to yra vertas dėmesio James Joyce. Jis, kaip kartą pats yra išsireiškęs, grėžia kalną iš abiejų pusių, nors nėra tikras, ar pataikys, kad abu grėžimai susitiktų. Jis kuria iš realų dalykų naujus simbolius. Jo žodžiai yra išungti iš tradicinio sąryšio, ir, kaip kritikai pastebi, jie šoka. Sakinį ne kartą jis pradeda ne iš pradžios bet iš vidurio ir jo pradžia pasako kartais tik knygos pabaigoje.

Mūsų krikščioniškas simbolizmas kencia nuo to, kad jis yra patstūmęs per daug toli į šalį realizmą. Štai vienas pavyzdys. Vienas liugūsto alkoholio troškulio kankinamas žmogus ateina pas kitą ir prašo pasikalbėti, kad tokiu būdu numalšintų savo troškulį. Šis jam atsako: aš už tave pasimelsiu. Bet pasikalbėti nesutinka. Tai yra ryškus pavyzdys religinio simbolizmo, atsieta nuo realios tikrovės. Vietoj rūpinęsi natūraliu svetingumu, mes atėjusiam svečiui žadame už jį pasimelsiti. Kai tuo tarpu Kristaus simbolizmas yra pastatytas ant labai grubaus ir nuogo realizmo pagrindo, būten kryžiaus. Popiežius Paulius VI skundžiasi, kad nyksta pagarba sakramentui. Ar neatrodo, kad mus reikia keleto panašių į James Joyce, kurie suprastų konkrečią realybę ir mokėtų ją religiskai skaityti; sužinotų, ką ji simbolizuoja ir

padėtų atrasti kelią į sakramentą?

James Joyce savo personažais išryškina, kaip mūsų simboliai yra netekę savo prasmės. Taip pvz. savo "Odisejuje" jis pristato Blooma, kaip valdovą, kuris atlieka visą eilę mostų, rodančių jo solidarumą su visuomene, bet jie yra tik mostai. Kai jis bučiuoja senelius ar invalidus, kai žaidžia su vaikais, kai šoka su skotais, kai eina pasveikinti aklą žmogaus, visa tai yra tik forma be turinio, be tos reikšmės, kurią ji vaizduoja.

Savo nauju simbolizmu James Joyce skatina mus santykiuoti su Dievu per realią mūsų gyvenimo aplinką, per jos daiktus, įvykius ir žmones. Jo nepatenkina religingu-

mas, atsietas nuo šios žemės ir pakilęs miglotame dvasingume.

Rašantis šiuos žodžius priimama prof. Prano Kuraičio kalbas apie tai, kad mes krikščionys turime labai gerų idėjų, bet nėra tarpininko tarp jų ir gyvenimo. Bažnyčia turi teisingus principus, bet jai trūksta programos, apimančios konkrečias gyvenimo sritis. James Joyce savo simbolizmo ir realizmo funkciniu kovoja už ryšį tarp idėjų ir gyvenimo kasdienybės. Jis, kaip pats sako, grėžia kalną iš abiejų pusių.

3. Solidarumas su žmogumi

apskritai Per didelis dėmesys individualybėms, konkretybėms ir savo išgyvenimams. (Nukelta į 3 pusl.)

Tel. PR 8-3229
DR. ANNA BALIUNAS
2858 West 63rd Street
AKTŪ, AUSŲ, NOSIŠIŲ IR GERKLES LIGOS
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akuserija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. L U 5-6446
8007 W. 83 Pl. Justice, III 599-0500
Pirmia ligonius pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti 374-8012

DR. VL. BLAZYS
PLAČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 69-tos ir California
Val: pirmad., antrad. ir ketvirtad. 6 iki 7:30 val. vakaro.
Šeštad. nuo 2 iki 3:30 val.
Pagal susitarimą.
Ofiso tel. 476-4042
Rezd. tel. Walbrook 5-9048

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet. antrad., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Abt. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 61st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą; pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4, šeštad. 10-3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė — Nervų ir Emocijų Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
8449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezd. tel. — GI 8-6873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA.
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 2-0001.

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-2220
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 6 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Afs. PO 7-6000 Rez. GA 8-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą
ODOS LIGOS — CHIRURGIJA

DR. K. A. V. JUCAS
459-4441 — LO 1-4805
Jei neatliepia 661-1070
Ofisai:
2403 W. NORTH AVENUE
5214 N. Western Avenue
Valandos pagal susitarimą

Visi telefonai 632-1351
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad ir šeštad. tik susitarus.

DR. TERESĖ KAZLAUSKAS
VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
9753 W. 143 Street
Orland Park, IL 60462
Tel. — 849 6827
Valandos pagal susitarimą

Tel. ofiso ir buto OLYMPIC 2-4150
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienius
Šeštadieniais 12- ir 4 val. popiet.

Tel. RELIANCE 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 57th Street
Val: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. šeštad. 12-3 val. p. p. trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKŲ IR VAIKŲ LIGOS SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. iki 1 val. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1166
Rezd. telef. 239-2911

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 8-6901
DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-oje ir Campbell Ave., kampas)
Val: pirmad., antrad., ketv. ir penkt. Nuo 8 iki 7 val. p. p.
Tik susitarus

Tel. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKTŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai:
111 N. WABASH AVE.
4200 N. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5140
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLES IR PROSTATOS CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet. ir ketv. nuo 5-7 vakarė
Ofiso tel. 776-2890; rez. 495-5445

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 5-4410
Rezd. GR 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 9 val. iki 8 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 val. v. antr. ir penkt. nuo 1-3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisai ir rez. 2653 W. 59th St.
Tel. PIROSEPT 8-1233
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 8 iki 4 val. ir nuo 8 iki 8 v. v. šeštad. 2-4 val. popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-2123. Namų GL 6-6190
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — B anketo susitarus

Tel. Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad., pagal susitarimą

Ofiso tel. 636-3166; namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6234 S. Narragansett Avenue
Val: pirm., antr., ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 2-8. Šeštad. pagal susitarimą

DAILĖS KŪRINIO ELEMENTAI IR PRIETARAI

(Atkelta iš 3 pusl.)

tyvškumas, kuris atsisako sužinoti kodėl ir kaip jis dirba. Mūsų eroje, pilnoje vertybių sąmyšio, sąmoningumas, mano galva, yra vienintelis kelias išlaikyti pusiausvyrą.

Visai neatsitiktinai, daugelį metų susidurdamas su viena ar kita vaizdinės išraiškos problema, prieinu išvados, kad dailė ir menas aplamai nėra vien jausmo, talento ir pratybių suma. Didelį vaidmenį mūsų šimtmečiuje vaidina naujieji mokslai. Iš jų psichologija ir psichiatrija vaidina lemtingą vaidmenį mūsų būtyje. Tie, kurie tuos mokslus studijuoja ar jais domisi, yra tikrai kvalifikuoti apie juos išsamiai kalbėti. Bet man, dailininkui, įdomiausia yra vadinama Gestalt teorija.

Jau 19 amž. gale Christian von Ehrenfels savo veikalė "Gestaltqualitaeten" pastebėjo, kad jei dvylika klausytojų klausytų tik paskirą vieną toną iš dvyliktonės gamos, tai jų, tų klausytojų, patyrimo suma anaipol nebūtų skirtinga nuo tokio klausytojo, kuris būtų išklausęs išsistą melodiją. Kitaip tariant, ir tollesni bandymai tai įrodė, kad pavienio elemento buvimas priklauso savo vietai, arba funkcijai, tik tada, jei jis įtelpa į visą tų elementų raštą arba visumą.

Psichologai priėjo išvados, kad protas dirba, kaip visuma. Visas mūsų apraiškų suvokimas yra taip pat galvojimas, arba mintijimas.

Kas tuos norima pasakyti? Ogi tai, kad meninis arba kūrybos procesas vyksta tais pačiais principais, kad mes neturime kažkokių specifinių galių, duotų tik atskiriems, išrinktiems individams, kurie vienį meno veikalus tik kurtų, o kiti — išrinktieji jais gėrėtusi.

Taigi menininko aplinkos suvokimas iš tikrųjų nėra niekas kita, kaip rafinuotas būdas suprasti kas mes esame ir kur mes esame.

Taigi ir matymas nėra vien subjektyvi akių apgaule. Žinoma, kiekvienoje epochoje ir civilizacijoje žmogus kūrė savo aplinką, panašią į save. Tačiau Gestalt studijos mus įtikino, kad mūsų stebimos aplinkos situacijos turi savo specifinį pobūdį, reikalaujantį suvokti tas situacijas "teisingai", o ne kaip mes geidžiame. Toks aplinkos stebėjimo procesas virsta sąveika tarp stebimo objekto ir stebėjo prigimties, arba charakterio. Štai kodėl toks mūsų stebėjimo pobūdis kaip tik

Algirdas Kurauskas

Spalvotas eskizas

ir išryškina mūsų pakankamą ar nepakankamą realybės sąvoką.

Trečiasis prietaras

Ir galiausiai mes pradėdame suprasti, kad regėjimas arba vizija nėra mechaniskas elementų užfiksavimas, bet reikšmingo struktūrinio rašto (patern) suvokimas. Dailininkas nėra mechaniskas prietasis, rekorduojantis vaizdus ar įvykius. Transkripcija nėra jo tikslas. Todėl jo sukurti meno objektai lieka vertingi ir tada, kai jie nutolsta nuo vadinamo "realistinio" panašumo. Šiandien mokslo tyrimai parodė, kad mūsų protas yra pajėgus suvokti ir labai paprastus ir detalai komplikuočius vaizdus. Taigi

normalus ir protinis sveikas žmogus yra pajėgus ne tik "atkurti" arba suprasti kito žmogaus vaizdinę kūrybą, bet ir pats kurti vaizdus. Laikaisi nuomonės, kad menas, šuo atveju vaizdinis menas, yra prieinamas kiekvienam juo besidominančiam individui.

Sutinku su visais menu besidominčiais, kad Dailė yra labiausiai konkretus pasaulyje dalykas. Iš tikrųjų, jis yra taip paprastai pasiekiamas, jog nėra mažiausio pagrindo sumaišyti tų žmonių proto, kurie nuosirdžiai gerėjimosi menu siekia.

(Iš kultūrinės vakaronės Jaunimo centro kavinėje, Chicagoje, š. m. gegužės 16 d.)

Nauji leidiniai

• Feliksas Juzevičius, MENAS SPALVŲ IR FORMŲ ŽAISME. Spaudė Immaculata spauštuvė, Putnam, Connecticut, 1975 m. Leidinys 240 psl., kaina 5 dol.

Tai tos srities knyga, kokių mūsų labai reta. O jų labai reikia. Mat, gyvename tokiam krašte, kurio kiekviename didesniame mieste yra neįkainojamos vertės dailės kūrinių muziejai ir bibliotekos. Amerika, kaip turtingas kraštas, lengvai prisipirko Europoje ir kitur pačių vertingiausių meno kūrinių. Ypač šio krašto meno muziejai į savo galerijas šiandien yra sutraukę neapėriamą pasaulinės dailės lobius.

Tokioje situacijoje ir Amerikos lietuviai yra labai lengva artimiausiam savo miesto dailės muziejui arba įvairiomis progomis ir kitur nuvažiuojant užėti muziejuosna ir gėrėtis tuo, kas

yra meno pasaulyje nepraeinančio ir amžino.

Kad toks žvalgydamasis būtų prasmingas ir vašingas, reikia išsiokios tokios nuovokos, reikia ne tik meno istorijos raidos žinojimo, bet ir tam tikro orientavimosi meno filosofijoje aplamai.

Si Felikso Juzevičiaus knyga šioje srityje bus kiekvienam labai pravarti. Tai drauge ir meno istorijos, ir meno filosofijos simboliškas knyga. Veikalas parašytas gyvai, nenuobodžiai, aiškiai, įdomiai.

Knygoje, be įvado ir išnašų, yra še didieji skyriai: Menas ir žodis, Kūrėjas, kūryba ir kūrinys, Menas ir dievai, Metafizikos užuomina mene, Liudo Varsio estetinės pažūros: menas ir gamta, Lemtingieji žingsniai, El Greco ir Goya, Didžioji meno avantiūra.

• I LAISVE, 1974 m. gruodis, Nr. 62. Politikos žurnalas. "I Laisve" išaina tris kartus metuose. Leidžia Lietuvos Fronto Bičiuliai. Šio numerio redaktorius — Vytautas Volertas, Administruoja Aleksas Kulnas, 7034 Hartcrest Drive, Rancho Palos Verdes, California, 90724. Metinė prenumerata Amerikoje, Australijoje ir Kanadoje 7 dol., kitur — 5 dol., atskiro numerio kaina 2.50 dol.

Siame numeryje rašo: Stasys Barzdukas "Tarp lietuvių tautos istorinių stebuklų ir kasdienybės negalavimų", Vincas Maciūnas "Dvi knygos, kurių mums reikia", Vytautas Kamantas "Lietuvių Bendruomenės darbai ir žygiai", dr. Henrikas Brazaitis "LB. visuotinumą, demokratiškumą ir vadovybės sudarymas", Juozas Ardyš "Didysis darbas šiandien ir ateity", Z. Prūsas "Po 25 metų", "Jaunesnieji kalba" skyriuje pasisako: Regina Žymantaitė, Marija Eivaitė, Antanas Razma ir Linas Sidrys. Aktualių pastabų — puslapiuose kun. K. Puzevičius kalba apie radiją ir televiziją. Pateikiama išpūdziai iš 1974 metų LFB poilsio ir studijų savaitės Dainavoje, apžvelgiami LFB senosios Centro valdybos darbai. Vedamųjų puslapiuose:

"Mirtis ir grėsmė" (prof. J. Brazaičio mirtį prisimenant), "Balkime maišai" ir "Vėliavas nuleidžiant" (dr. K. Ambrozaičio žodis, biagiant LFB studijų savaitė Dainavoje).

• VIENAS IS REZISTENTŲ KARTOS: DR. PRANAS PADALIS, 1911-1971. Spaudai paruošė J. Brazaitis. Ats. minimus pateikė: M. Avietėnaitė, K. Brazauskas, kun. V. Dabušis, dr. A. Dabušis, dr. J. Kazickas, A. Kazickienė, J. Km. J. Laučka, D. Padalienė, J. Pažemėnas. Nuotraukas parūpino: A. Griniėnė, dr. A. Kučas, J. ir Iz. Laučkai, dr. V. ir V. Majauskai, V. Maželis, B. Sidzikauskienė ir V. Vaitiekūnas. Spaudai jas paruošė ir užsklandas nupiešė P. Jurkus. Spaudė Pranciškonų spauštuvė, 341. Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, 1974 m.

80 psl. leidinyje yra še skyriai: Gimnazistas (1921-29), Studentas (1929-35), Dėstytojas (1935-43), Šalia universiteto (1936-43), Rezistencijos atmosferoje (1940-44), Rezistencijos veikloje (1940-44), Tarp Lietuvos ir Amerikos (1944-46), Veikėjo rolėje (1946-48), Vėl universitete (1948-54), Amerikos Balse (1954-59), Išikimybė draugam ir idėjom, Ekonominijos sąjonės ir tikrovė, Fizinė ir moralinė depresija (1939-71), Iš perspektyvos: savos generacijos fone.

Kaip knygos aplanke rašoma, šio leidinio iniciatorių bei redaktorių buvo prof. Juozas Brazaitis, dr. Prano Padalio bičiulis. 1974 metų pavasarį (gegužės ir birželio mėnesiais) jis ėmė tą knygą organizuoti, apklausinėti žmones. Surinkęs medžiagą, greitai ją sutvarkė ir parengė knygą. Tačiau išspausdintos knygos jau nebematė. Prof. Juozas Brazaitis mirė 1974 m. lapkričio 28 d.

• LAISKAI LIETUVIAMS, 1975 m. birželio mėn. Nr. 6. Žurnalą leidžia lietuviai jėzuitai. Redaguoja Juozas Vaišnis, SJ. Administruoja Petras Kleintotas, SJ. Redakcijos ir administracijos adresas (2345 W 56th Street, Chicago, Ill. 60636. Metinė prenumerata 6 dol.

Naujame žurnalo numeryje rašo: A. Rubikas, Vincentas Liulevičius, Alfonsas Grauslys, Juozas Prunskis, Zenta Tenisonaitė, J. Venckus, SJ, Vyt. P. Zubas. Įdomūs ir aktualūs skyriai: Seima, Jaunimas, Tėvynėje, Knygos, Kalba, Filmai, Atgarsiai.

Numeris iliustruotas Henrieto Virkau - Vepštienės meniškoms nuotraukomis.

• J. Venclova, LIETUVIŲ TAUTOS PAŠAUKIMAS. Leidinys 80 psl., spausdintas "Draugo" spauštuvėje, kaina 1.50 dol., gaunamas ir "Drauge".

Knygute suskirstyta į šiuos skyrius: 1) Žmogaus tautinis pašaukimas, 2) Lietuvio pareigos savo tautai ir tėvynei, 3) Tautos pašaukimas, 4) Lietuvių tautos pašaukimas, 5) Visais atvejais lietuvių tauta išlaikė senąjį indoeuropiečių bendrąjį palikimą, 6) Ką sako pasaulio mokslininkai apie lietuvių kultūrą bei civilizaciją bendrai, 7) Ką sako apie lietuvių meną, 8) Ką sako apie lietuvių dainą, 9) Ką sako apie lietuvių tautinius drabužius, 10) Ką sako apie lietuvių tautinius šokius, 11) Ką sako apie lietuvių kalbą, 12) Ar senovės lietuvių turėjo savo nuosavą raštą?, 13) Ką davė Lietuva bei lietuvių tauta pasauliui, 14) Ką davė Lenkijai, 15) Apie Adomą Mickevičių, 16) Ką davė Rusijai, 17) Ką davė Vokietijai, 18) Ką davė Prancūzijai, 19) Ką davė Anglijai, 20) Ką davė Amerikai, 21) Apie gen. Tada Kosciūšką, 22) Bendroji išvada.

Aplamai šioje J. Venclovos Lietuvių tautos pašaukimo temoje besidomintis Lietuvos praeitimi ir lietuvių tautos kultūra bei lietuvių galės rasti labai naudingų žinių.

Kultūrinis paminklas šviesiam idealistui

JUOZAS PRUNSKIS

TEVAS JONAS BRUŽIKAS, SJ. Spaudai paruošė T. Br. Krištanavičius, SJ. Viršelis dail. A. Kurauskas. Spaudė M. Morkūno spaustuvė Chicagoje. Išleido lietuviai jėzuitai Chicagoje 1974 m. Leidinys 180 psl., kaina \$4.00, gaunamas ir "Drauge".

Tik ribotą skaičių turime žmonių, kurie visais savo jėgas, visą savo gyvenimą yra pašventę pamiltiems idealams. Vieną iš pirmaujančių vietų šioje srityje užėmė jėzuitas kun. Jonas Bružikas. Kai kas sumini, jog jis karštas naiviai persitengdavo, bet niekas neabejoja, kad jis viską darė nuoširdžiai, kaip jo idealais deganti širdis ir sąžinė liepė. Tai buvo tauri ir labai aktyvi asmenybė, ir gerai, kad ji susilaukė reikiamo kultūrinio paminklo leidinyje "Tėvas Jonas Bružikas, S.J.". Knyga rūpestingai paruosta lietuvių jėzuitų istoriko kun. Br. Krištanavičiaus, gana gausiai iliustruota ir skoningai išleista.

Pagrindinę medžiagą čia sudaro paties velionio kun. Jono Bružiko atsiminimai, kuriuos surašyti, jam susings, įsakė jo vyresnybė. Tačiau čia jo pasakojimai nėra pirmuoju asmeniu, o tik panaudota kaip pirmaeilė

medžiaga, prijungiant duomenis dar ir iš kitų šaltinių. Paskutinės mūsų didžiojo misionieriaus dienos aptartos jo bendro darbo Brazilijoje draugu — kun. P. Dauginčio ir kun. A. Saulaičio.

Kun. J. Bružikas dvasinės kultūros skleidime mūsų tautoje užima vieną iš pirmųjų vietų. Jis yra pravedęs beveik tūkstantį misijų ir rekolekcijų išsoms parapijoms, vyrams, moterims, jauniui, kunigams. Jis yra išplatinęs daug tonų religinių knygų, yra redagavęs religinį žurnalą "Žvaigždė", "Misijas". Jis Vokietijoje išsiviams pradėjo leisti "Misionieriaus Laiškus", iš kurių išsivystė dabartinis aukšto lygio religinės — tautinės minties žurnalas "Laiškai Lietuviams".

Ši knyga atskleidžia, kaip Garliavos apylinkių ūkininko sūnus su dėdėliu vengu galėjo prasmūsti į mokslą. Drauge su kun. Bružiko biografinėmis žiniomis čia duodama nemažai žinių apie Veiverių mokytojų seminariją, lietuvių Žitomirio seminariją, jėzuitų augimą Lietuvoje, jėzuitų gimnazijos darbą, religinius sąjūdžius Lietuvoje.

Skaitytojas stebėsis, kiek daug pasišventimo tas uolus apašta-

gonininkų ir muzikų sąjungos seimui New Yorke. Baigjama Nelės Mazalaitės "Legenda apie prisikėlimą", rašoma apie naujosios liturgijos uždavinius lietuviams vargonininkams ir muzikams. Duodama plati muzikinio gyvenimo kronika.

• SKAUTŲ AIDAS, 1975 m. gegužės mėn. Lietuvių skautų mėnesinis žurnalas. Leidžia LSS Tarybos Pirmija. Vyr. redaktorė — A. Namikienė, 6041 S. Fairfield Ave., Chicago, Ill. 60629. Administruoja A. Orentas, 6842 S. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629. Leidinio metinė prenumerata 5 dol.

Žurnalas gausiai iliustruotas. Jame daug skautiškosios veiklos aktualijų. Bet nestoka ir kiekvienam įdomių pasiskaitymų. Pavyzdžiui, šį kartą kun. Antanas Saulaitis mus supažindina su egzotiškąja Brazilija.

Knygos apie tėvą Bružiką viršelis, pieštas Algirdo Kurausko

las galėjo parodyti misijų darbą pvz. Amerikoje, per vjenerius metus vesdamas misijas net 46 savaites, arba Kaune, kai misijų vedimo metu jam tetedavo rakties poilsio trejetas valandų, kai per porą savaitių buvo išklausęs apie 1,000 išpažinčių. Net baltavikų okupacijos metu jis vedė misijas, kol buvo uždarytas kalėjimas, bet ir ten atskiriems kaliniams slapta vedė rekolekcijas. Kankinio mirtis kuvo vienas, iš jo troškimo, ir tai jam davė suostabaus įkvėpimo raudonųjų kalėjime. Jo noras buvo miri ne lovos neveiklume, o apaštaliavimo lauke, kas ir išsipildė 1973 m. kovo 13 d. belankant ligonius, užgavus jį traukiniui. Nei širdies liga, nei kiti sunkūs sveikatos sutrikimai jo nesustabdė.

Visa tai gyvai atsispindi siame leidinyje. Dabarties laikais, kai daugelis paskestame asmeniškuose rūpesteliuose, kai patogus įsikūrimas daugeliui daro svarbiau už vidaus kultūrą, šis leidinys bus labai naudingas, tauraus pavyzdžio suviejėjimui, išryškindamas kasdieniško menkavertystę.

Tiesa, kun. Bružikas buvo daugiau liaudies apaštalas, taigi ir šis leidinys yra daugiau populiaraus pobūdžio, nei istorinė biografija, tačiau pagrindu jis remiasi tiksliais autobiografiniais duomenimis ir liudijimais asmenų, kurie kasdien su velioniu gyveno, taigi yra tikslūs, be to — gyvas, nenuobodus, skaitamas su informacine nauda, pildęs prieš dvasinės kultūros ugdymą.

ĮSIGYKITE PATVARIĄ IR EKONOMIŠKĄ SUSISIEKIMUI PRIEMONĘ
Mes stengiamės duoti lietuviams geriausią patarnavimą ir geriausias pirkimo sąlygas.

CHRYSLER CORDOBA
1975 m. Sportinis, ekonomiškas
2 durų Hardtop
Nuo \$4,475.00

PLYMOUTH VALIANT — 2 durų ar 4 Hardtop, 6 cilindrių iki 25 mylių galiono

Turime jaunuoliams mašinas: Cadillac, Buick, Pontiac, Oldsmobile ir kitų, taipgi importuotų. Įvairių kainų. Pradedant nuo \$50.00. Mūsų dirbtuvėse prityrę mechanikai pataisys karoseriją (Body), sparnus (Fenders) ir sureguliuos motorą.

BALZEKAS MOTORS, 4030 S. Archer VI 7-1515
Seniausias automobilių pardavėjas Chicagoje, gerbiamas virš 50 metų.

Philomena sako:
- KAS NETAUPO ATEIČIAI, TAS NESIRUOSIA ŠVIESESNIAM IR TINKAMESNIAM GYVENIMUI.

CHICAGO SAVINGS MOKA ANT PAGRASTŲ KNYGUCIŲ 6.25%
\$1,000 idėtas vieniems metams duos 6.5%
\$1,000 idėti 4 metams duos 7.5%
\$1,000 idėti 6 metams duos 7.75%

Nuošimčiai priskaitomi kas dieną, išmokami kas trys mėnesiai. Kiekvienas taupytojas yra apdraustas iki \$40,000 per Federalinės Valdžios Apdraudą F. S. L. I. C.

CHICAGO ★★★★★
savings and loan association
6245 south western avenue 476-7575

Kultūrinė kronika

LIETUVIAI — NUOTRAUKOS MENININKAI

Išvijoje mūsų foto menininkų darbas ne kartą turime progos pasidžiaugti rengiamose parodose ir šiaip periodinės mūsų spaudos puslapiuose. Ne vienas šios srities lietuvis menininkas yra plačiai žinomas ir ne lietuviškoje visuomenėje, yra įgijęs net tarptautinį garsą.

Australijoje toks yra Olegas Truchanas. Jis tapo kone legendinis dar beveik žmogaus nepaliestos Australijos gamtos fotografuotojas. Tos rūšies nuotraukos yra nuostabių grožio įkūnijimas. Vienoje šioje savo misijoje jis tragiškai ir žuvo, nuskenęs kalnų tarpeklio užiančioje upėje 1972 metais. Dabar Australijoje jo vardas yra taip žinomas, kad kai kurios dar bevardės jo aplankytos laukinės gamtos vietos yra pavadintos Truchano nuotraukomis, visur pažymint, kad jis yra lietuvis, iš tėvynės pasitraukęs, rusams Lietuvą okupuojant.

O praėjusios savaitės didžiojo Čikagos dienraščio "Chicago Tribune" sekmadieniniame magazine (birželio 29 d.) duodamas net kelių puslapių Mykolo Budrio nuotraukų montažas apie tradiciškai labai konservatyvią Ilinojaus vokiečių ir šveicarų ūkininkų bendruomenę, vadinamą Amish. Prie puikaus nuotraukų montažo pridėta ir jų autorius Mykolo Budrio nuotrauka, pažymint, kad jis jau daugiau kaip 8 metus dirba kaip fotografas šio dienraščio štabe. Primenama taipgi, kad Budrys, rusams okupuojant jo tėvynę Lietuvą, pabėgo į Švediją, o vėliau atvyko į Ameriką.

BAIGIA APAKT SARTRE

Prancūzų egzistencialistas rašytojas Jean Paul Sartre pareiškė, kad jis baigia apakti ir jo kaip rašytojo karjera jau esanti baigta, bet jis dar planuoja pravesti eilę televizijos programų.

MIRE PULITZER PREMIJOS LAUREATAS

John Fetterman, 55 m., dukart laimėjęs Pulitzer premiją, "Louisville Times Scene" žurnalo redaktorius, mirė Louisville mieste.

PROBLEMAS SPRENDZIANTI DRAMA

Lorraine Hansberry (mirusios 1965 m.) plačiai pagarsėjusi drama "A Raisin in the Sun" (yra susuktas ir jos filmas) iki liepos vidurio statoma Čikagos Forum teatre. Dramoje iškyla rasų, generacijų, negimusių žudymo problemos, teisingumo ir charakterio taurumo susikryžavimai. Tie klausimai įgyja naują gyvumą, kai perteikiami gerai pasiruošusių profesionalių aktorių. Svarbų motinos vaidmenį atlieka Claudia McNeil, kuri vaidino šią dramą pradėdant statyti Broadway teatre. Kiti aktoriai taipgi su geru pasiruošimu: baigė studijas Goodman teatro dramos mokykloje (W. Taylor, R. Pittman). Illinois universitete (Ch. Makel), Cincinnati univ. (O. Caine) ir pan. Pastatymą režisuojant daug talento parodęs vienas iš pirmaujančių Čikagos režisierių W. Pullinsi.

BUVO TALENTINGAS LAIKRAŠTININKAS

Dešimtmetį šiemet minime nuo mirties laikraštlininko, rašytojo, visuomenininko Algirdo Kaulėno, kuris mirė 1965 m. birželio 22 d. Čikagoje, turėdamas 53 m. amžiaus. Gimęs Subačiuje, Panevėžio apskr. Mokėsi Panevėžio ir Jėzuitų gimnazijose, baigė teisę Vyt. D. universitete. 1942-1944 m. buvo Panevėžio dramos teatro direktorius. Veikliai dalyvavo šaulių s-je, Vilniui vaduoti s-je, Jaunojoje Lietuvoje, D. Britanijos Lietuvių s-je, Lietuvos atgimimo sąjūdžio steigėjas. Londone su kitais įsteigė lietuvių dramos mėgėjų teatrą, bendradarbiavo daugelyje laikraščių.

se, baigė teisę Vyt. D. universitete. 1942-1944 m. buvo Panevėžio dramos teatro direktorius. Veikliai dalyvavo šaulių s-je, Vilniui vaduoti s-je, Jaunojoje Lietuvoje, D. Britanijos Lietuvių s-je, Lietuvos atgimimo sąjūdžio steigėjas. Londone su kitais įsteigė lietuvių dramos mėgėjų teatrą, bendradarbiavo daugelyje laikraščių.

MIRĖ KOMP. STOLZ

Austrijos kompozitorius ir dirigentas Robert Stolz mirė širdies smūgiu Berlyne. Yra sukūręs per 50 operėčių, 2,000 dainų, 100 filmų muziką. Buvo sulaukęs 92 m. amžiaus.

PREMIJAVO LAIKRAŠTININKĄ

Dienraščio "Chicago Sun-Times" finansų redaktoriui E. Darby paskirta 1975 m. G. Loeb premija.

MIRĖ TV RASYTOJAS

Televizijos rašytojas ir programų rengėjas Rod Serling pro širdies operacijos mirė Rochester, N. Y., turėdamas 50 m. amžiaus.

RELIGINĖ DIAGNOZĖ

Prie Notre Dame universiteto veikianti Fides knygų leidykla vis duoda parinktus veikalus. Šiemet išleisti knygų tarpe randame William J. Bausch "Positioning. Belief in the Mid-Seventies" (1975 m., 176 psl.). Autorius nusteina savo giliu įžvalgumu į dabarties religinio pasimetimo, nukrypimo į netikėjimą priežastis: iškilimas mokslo į centrinį punktą, visuotinio švietimo paplitimas su pozityvizmo atspalviu, iškilimas kitų besivaržančių religijų, pasikeitimai gyvenimo stiliuje, institucinės religijos uždarumas, pasikeitimai visuomenėje ir tarpais religinių institucijų pasimetimas jų akivaizdoje, religijos atstovų žodžio atsilikimas nuo gyvenimo.

Cia suglausti ty priežasčių sumirėjimai yra blankūs, bet autoriaus išvystyme jie pasižymi pilnumu, įtikinamumu, prasmingumu. Tačiau, jeigu autorius yra stiprus toje diagnozėje linkimų į nukrypimą nuo religijos, tai pozityvizmoje, antroje dalyje, kur jis stengiasi aptarti tikėjimo, Dievo, religinio žodžio, dogmos, Kristaus, atpirkimo, Bažnyčios, sakramentų prasmę tarpais jaučiamas jo paties pasimetimas, vargiai nepateisinamas nutolimas nuo tradicinio Bažnyčios mokslo. Taigi veikalas gali būti naudingas paplėsti akiratį teologui, bet gali į pasimetimą vesti (ypač antroje dalyje) gilesnio religinio išsimokslinimo neturinčių skaitytojų. J. Pr.

ČIKAGOS TEATRAS NEW YORKE

Čikagos teatrą, vadinamą Free Street Theater pasikvietė New Yorko Lincoln centras atviraime ore atlikti programą rugp. 12 ir 13 d.

SUSITIKIMAS SU BARITONU KAZIU JAKUČIU

Naujoj plokštelėj galima pasiklausti "Kazio Jakučio — mūsų jaunosios kartos dainininkų atstovą... žavų aktorių", atiduodantis "duoklę operinio dainininko menui" (J. Gliauda).

Jo plokštelėje išgirsite 9 lietuviškas dainas ir 5 arijas. Dainų ir arijų žodžiai surašyti atskirai.

Pasidžiaugkite šio gryo aktorius dainavimu, įsigydami šią naująją plokštelę dienraščio „Draugo“ administracijoje, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Kaina \$6.00

Pridėkite 50 centų persiuntimui, o Illinois gyventojai mokesčius.

Vasaros miniatiūra

Nuotrauka Vytauto Maželio

"MINKŠTI" IR "KIETESNI" GĖRIMAI

Organizacijų pranešimuose apie renginius, o ypač piknikus vasaros metu, dažnai pasitaiko viliojamą pagundą kelti turintis priminimas, kad troškuliui nuraminti veiks "minkštų", žinoma, ir "kietesnių" gėrimų baras ar net keli barai kai kada.

"Minkšti" gėralai yra šlykšti kalbos šiuokslė, į pobūvių rengėjų žodyną įsibrovusi, kaip beįmanoma nevykusiai išvertus anglų kalbos soft drink žodyne soft drink aiškinamas šiaip: A non-alcoholic, usually carbonated beverage. Toks jis iš tikrųjų ir yra.

Lietuviško vertimo "minkštų" neturi nė vienos ypatybės, būdingos šiam gėralui: nei kad jis nealkoholinis, nei kad gazuotas (angliarūgštės dioksidas) nei kad dėl to burbuliuojantis. Veikiausiai dėl pastarojo bruožo yra tekę girdėti soft drink lietuviškai vadinant *burbuliniu*. Daugiau ar mažiau jis vykęs būtų, bet pavadinimas bent šį tą bendra turi su tuo gėralu. Pagirtina jau pati pastanga ieškoti lietuvių kalbai tinkamesnio šiam dalykui ir žmoniškesnio termino.

Nealkoholinius gėralus paprastai geriamo, norėdami troškulį nuraminti, taip sakant, atsigalvinti. Kaip tik šis ir yra pagrindinis jų bruožas, kuris teikia gėraliaus atramą jų pavadinimui pasidaryti. Vadinasi, jei šie gėralai gaivina geriantįjį, tai jie gali vadintis *gaivieji* gėralai. O tie pravardžiuojamieji "kietesni" gali visai žmoniškai būti vadinami *svaigiaisiais* gėralais.

Regis, visi sutiksim, kad šie du pakaitalai gražūs, žmoniški, tikrai lietuviški. Belieka tik juos vartoti kalboje ir spaudoje vietoje besiskverbiančio anglicizmų taršalo.

Šių vykusių pakaitalų autorystės nesisavinu. Jūs aptikau, bevardydamas 1973 m. "Mūsų Kalbos" Nr. 1 (tiksliai sakant, 9 psl.). S. Kalvaitis

PASAVILIO LIETUVIŲ ISTORIJOS REIKALU

Buvau užsimojęs parašyti pasaulio lietuvių istoriją. Tą darbą laikiau vienu prasmingiausių mano gyvenimo darbų. Daugelį metų rinkau medžiagą. Parašiau lietuvių emigracijos priežastis, iš-eivijos inaišą į Lietuvos valstybės atkūrimo darbą, JAV lietuvių kultūrinę bei ekonominę veiklą. Toliau pradėjau rinkti medžiagą kitų kraštų lietuvių istorijoms. Tačiau atsiitko taip, kad tą darbą turėjau atidėti į šalį. Kadangi apie tą ryžtą daugelį pasakojau

žodžiu ir laiškais, be to, buvo žinutė ir šiame laikraštyje, tad jaučiu pareigos paaiškinti, kad suinteresuoti galėtų sužinoti.

Tai atsitiko dėl šios priežasties. JAV LB švietimo taryba priėmė lituanistinių mokyklų IX - XII skyriams naują istorijos programą. Pagal ją turėjo būti paruošti nauji vadovėliai, kiekvienam skyriui atskiras vadovėlis. Tą darbą atlikti įpareigojo manė. Tuo būdu nuo 1972 pradžios visą dėmesį sutelkiau minėtų va-

dovėlių paruošimo reikalams. Kadangi tie vadovėliai turėjo būti greitai paruošti (kasmet po viena), tad ruošiu lietuviškos tautos būdu. IX ir X skyriams jau atspausdinti, XI sk. rankraštis jau paruoštas ir atiduotas švietimo tarybai. Beliko XII skyriui. Tas darbas turėtų būti baigtas 1976, jei viskas laimingai seksis.

Švietimo tarybai turėjau padėti paruošti tuos istorijos vadovėlius, kurie tikrai buvo reikalingi. Man atrodė, jog mano talka tam tikslui buvo reikalinga ir prasminga. Tačiau, tą darbą dirbdamas, jaučiu neramumą, kad nušūniau į šalį pasaulio lietuvių istorijos rašymą, nors to ryžto neatsisakiau. Kai baigsiu ruošti istorijos vadovėlius, manau grįžti prie pasaulio lietuvių istorijos. Kad greičiau ji būtų parašyta, ryžausi ir šiam darbui panaudoti lietuvišką talką: pakviesti lietuviuose kraštuose gyvenančius istorikus, kad jie parašytų gyvenamojo krašto lietuvių istoriją. Sau pasi- lieku tik redaktoriaus titulą ir pareigas.

Ta kryptimi pasaulio lietuvių istorijos rašymo ratas jau įsukamas. Kelio kraštuose jau rašoma. Kai susitarau su visų kraštų istorikais dėl tos istorijos rašymo, paskelbsiu tų asmenų pavardes.

Suinteresuotiems norėjau pranešti, kad žinotų, kokiame būklėje yra pasaulio lietuvių istorijos rašymas. Būčiau dėkingas, jei kiti laikraščiai tą žinią paskelbtų sava forma, nes toparašiau tik šiam laikraščiui.

Vincentas Liulevičius

FILMŲ ĮVAIRUMAI

STASĖ SEMENIENE

Su "The Godfather" filmo pasisekimu prasidėjo ištisa gangsterių gadynė. Tuoj sekė "The Godfather Part II", susižėręs visą eilę Oskarų dėl savo puikaus pastatymo. Tačiau visi kiti, mėginę pamėgdžioti anksčiau minėtus filmus, nepasiekė to lygio nei pastatymo, nei menišku- mo, nei kitu kuriuo atžvilgiu.

Vienas tokių filmų buvo spalvotasis "CAPONE", kuris kulkosvaidžiui prasišlykė kelią per Čikagos pramonto Randave'džio gyvenimą — nuo jaunystės iki paskutiniųjų gyvenimo dienų.

"Capone" garsinamas, kaip filmas, kuris atskleidžia teisybę, atidengia vardus, ir parodo tikruosius faktus — jų tarpe baises, plačiausiu pasaulyje Čikagos vardą visam laikui sugadinusias Sv. Valentino dienos skerdynes.

Tačiau, nežūrint išpūsto reklamavimo, filmas yra kruvinas, vulgarus, skerdynių ir žudymų nepabaigiama virtinė. Trūksta tikrų faktų, su jais prasilenkiama ir net perdem fantazuojama. Norėta pastatyti dokumentinį filmą, o išėjo nei dokumentinis, nei pagaliau pramoginis.

Lidūna pripažinti, bet jis nėra net pakenčiamai įdomus stebėti. Gal koks vienas menkas juokelis visame filme ir daug brutalumo. Filmas nusibosta nuolatiniais pasikartojimais visos serijos scenų, kuriuose vyrų automobiliuose privažiuoja prie restoranų ir kerpa gyvybes kitų gangsterių savo kulkosvaidžių ugnimi.

Taipgi Čikaga atvaizduota taip, kad tikras čikagietis neatpažintų savo miesto. Praėjo laikai, kai Hollywoodo kartotinės scenos ir automobilių vaikymasis apie tuos pačius gatvių kampus patenkintų rimtą žiūrovą.

Ben Gazzara, Amerikos italas (ir net sicilietis), Capones rolėje šaukia ir reikalauja, kad norisi prisukti bent tonu žemiau. Apie kitų vaidybą negalima nė užsiminti. Kol pamatai antru kartu aktorių — jau jis nebegyvas.

WAGNER and SONS

TYPEWRITERS, ADDING MACHINES AND CHECKWRITERS
NAUJOS — NAUDOTOS
Nuomoja, Parduoda, Taiso
Virš 50 metų patikimas jums pasitarnavimas
5610 S. Pulaski Rd., Chicago
Phone — 581-4111

GERA NAUJIENA!

Zemniaus persiuntimo išlaidos!!
Jokia kita firma neturi žemesnias persiuntimo kainas už Inter-Trade Express Corp.

Dabar jūsų giminės gaus didesnę vertę, kaip niekada anksčiau.

UŽSISAKYKITE DABAR TIK PER INTERTRADE EXPRESS CORP.
GERIAUSIĄ DOVANĄ SIUSTI

Į LIETUVĄ SPECIALŲS RUBLIŲ PAŽYMEJIMAI

INTERTRADE EXPRESS CORP. pirmąsias pasakė apie tai, o jūs giminės pritarė.

Su specialiu rublių pažymėjimais jūsų giminės gali gauti viską, ką tik nori, už dalelę reguliaros kainos. Tai tas pat, kai jėiti į krautuvę su 100 dol. ir už juos gauti 200 dol. ar 300 dol. vertės prekių, o kai net daugiau.

INTERTRADE EXPRESS CORP. mielai jums nemokamai prisius įrodymą. Specialių rublių pažymėjimus galima paversti į reguliarus rublius aukščiausiu kursu.

SU PILNA GARANTIJA GREICIAUSIAS PATARNAVIMAS
Pažymėjimai pristatomi maždaug per tris savaites. Vieno spec. rublio kursas yra \$2.70
TAS KURSAS APIMA VISKĄ. NERA JOKIŲ KITŲ MOKEJIMŲ.

REIKALAUKIT MŪSŲ NEMOKAMO ILUSTRUOTO KATALOGO
Užsakykite dabar. Užsakykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 East 23rd Street
Penktas aukštas
New York, N.Y. 10010
Tel.: 982-1530

LABAI SVARBU AUTOMOBILIAI
Pilnai garantuotas greičiausias pristatymas
Pasirinkite iš šių naujų modelių

ZHIGULI VAZ 2101 US \$3785.00
US \$3785.00
NAUJAUSIAS PAGERINTAS EXPORT MODEL
ZHIGULI VAZ 2103 US \$4935.50
ZHIGULI VAZ 2102 US \$4168.75
STATION WAGON

EXPORT MODEL MOSKVITCH 412 1E US \$3835.00
MOSKVITCH 408 1E US \$3526.75
MOSKVITCH 426 1E US \$4002.00
STATION WAGON US \$4293.75
NAUJAS PAGERINTAS ZAPOROZHETS ZAZ 968 AE US \$2751.00

REIKALAUKIT SPECIALIŲ BIULETENIŲ SU AUTOMOBILIŲ PAVEIKSLAIS, APARTMENTAIS, NAUDOTAIS ROBAIS SVECIAMS IS USSR.

REIKALAUKITE MŪSŲ SPECIALIŲS BIULETENIO. MES TURIM 26 METŲ PATYRIMĄ SIAME BIZNYJE IR TAIP PAT TURIM TOKSTANCIUS PATENKINTŲ KLIENTŲ.

A. TVERAS
LAIKRODZIAI IR BRANGENYBES
Pardavimas ir taisymas
2646 W. 69th Street Tel. RE 7-1841

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ
IŠ BOSTONO IR NEW YORKO
Kaina nuo \$739.00
DAR YRA VIETŲ SIŪSE GRUPESE

rugpjūčio 20	rugšėjo 19
rugšėjo 3	lapkričio 21
gruodžio 19	

Prie šių grupių galima jungtis iš kitų miestų su papildomu mokesčiu: pav., vykstantiems iš Chicago \$119.00
Clevelando \$2.00
Detroito \$1.00
daugiau

Partarna registruotis iš anksto — vietų skaičius ribotas.
Dėl smulkesnių žinių kreipkitės į
TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE
393 West Broadway, P.O. Box 116
So. Boston, Mass. 02127
Tel. (617) 268-8764
Savininkė: ALDONA ADOMONIENE
Air fares subject to Government approval.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

VALANDOS: SESTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta
ANTRAD. ir PENKTAD. — 9 v. r. tyto iki 5 v. vak.
PIRMAD. ir KETVIRTAD. — 9 v. r. iki 8 v. v.

7 3/4 % Mokamas už 6 m. sertifikatus. Minimum \$1,000	6 1/2 % Mokamas už 1 m. sertifikatus. Minimum \$1,000	5 3/4 % Mokamas už investavimus sąskaitas
--	--	---

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELLO NUOSIMICIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

SPYGLIAI IR ROYGLIAI

REDAGUOJA DR. S. ALIČNAS

MŪSŲ JAUNIMO DŽIAUGSMAS

Mūsų jaunimas gauna daug pagyrimų ir taip pat nemaža pipirų. Taip jau yra gyvenime. Ne visi užsitar nauja pagyry ir ne visi pagaliu, bet viskas eina bendran katilan to jaunimo, kuris labai džiaugiasi, kad vyresnieji nebuvo tokie narsūs anais laikais, kai reikėjo mušti ruski. Tada visi viską darė daug kukliau, tada bėgo, net dulkės kilo. O jei dabar kas nors ir nuvažiuoja pasižiūrėti, iš kur tada, taip sakant, skudurėlius nešė, tai ir dabar ten kovų neišvysto, labai kukliai pažiūri, parodo savo turtelius ir pilvelius ir vėl sugrįžta tos kovos vesti.

Jaunimas kartais atvyksta į kokius nors mūsų susirinkimus. Dalyvavo stebėtojai Cicero, Marquette Parko bendruomenės kautynėse, taip pat stebėjo Detroit LB susirinkimo karą. Jaunimas žiūrėjo nuo prezidiumo stalo, iš vidurio ir galo salės ir džiaugėsi, kad jų tėvai ir seneliai kovojo kaip liūtai "Balso, prašau, neduok, sustok, prašau prie tvarkos, aš tik dėl tvarkos, jis rašinėjo į laikraščius melus, nepasiduok, oš išeinu, laikykis", aidėjo salėje, ir visa tai labai džiugino jaunimą. Jis tiesiog buvo nustebintas močiutės ir mamutės, senelio ir tėvelio, tikriau sakant, abiejų generacijų žygdarbiais. Ir suprantamas jaunųjų džiaugsmas, nes, jeigu jų tėvai ir seneliai taip būtų kovoję prieš bolševikus, tada bolševikai būtų buvę sumalti į miltus ir sudlev, Amerika. Kas gi būtų rašęs ten kokį bilį į Ameriką įsileisti lietuvius, jeigu jie būtų sumušę rusus.

ję prieš okupantus, jų nė ženklo nebūtų likę.

Žodžiu, mūsų jaunimas yra pradžiugintas savo tėvų ir tėvukų, mamų ir močiutėlių nepaprastais žygdarbiais ir narsumais, bet ypač jis džiaugiasi, kad tie narsumai nebuvo parodyti prieš rusą, bent taip, kaip čia prieš savo brolių lietuvį. Žinoma, tai neturi reikšmės, viskas Lietuvos labui, Juk ir Mindaugas ne kieno kito, o lietuvių galvas kapojo, vienybės siekdamas.

Taigi malonu, kad mūsų jaunimas pralinkšminamas. Jaunimas įvertina savo tėvus, kurie anais laikais tik todėl nekojo, kad, laimėję prieš ruskius, nebūtų patekę į Ameriką. Jeigu tėvai kovoja dabar, tai todėl, kad

Jaunimas dėkoja tėvams, už nebusias kovas.

Spaudos apžiūrėjimas

Jaunimas buvo tiesiog nustebintas, pritrenktas ir sužavėtas tėvelių ir senelių šauniais kovos žūkliais, atsitraukimais, delegacijų ir komitetų atstatymais, apstatymais ir pergrupavimais. Tiesiog joks Vytautas Didysis šitaip nepajėgė kovos lauko komanduoti. Eįjimai, puolimai, pasitraukimai, užkirtimai, nuvertimai, atstatymai apstatymai, žodžiu, sūviai ir spūviai, tiesiog pritrenkiančiai veikė mūsų jaunimą, nustebintą modernios kovos strategijų. Mūsų jauniej pamatė, kad taip skubiai bėge iš tėvynės jų tėvai ir seneliai toli gražu nėra tokie bailiai, kaip galėjo atrodyti iš visų pasakojimų. Mūsų jaunimas tiesiog buvo sužavėtas vyresniųjų kova. Jei ta kova būtų buvusi tokia žiauri anais laikais, ne vienas jaunuolis tiek tematyti Chicago ar Los Angeles, kiek jų tėvai mato anuos savo gimines Sibire, tempiančius malkeles per baltą sniegulėlį.

Tiesa, jaunimas mato kovų Amerikoje ir universitetuose studentų tarpe, bet tos kovos jam atrodė visai paprastos, nes ką tu jaunam ir kvailam arba turtingam amerikiečiui padarysi. Jie kovoja iš pragmos, o mūsų tėvai ir seneliai kovoja iš patriotizmo. Todėl šitos kovos jaunimą baisiai gerai nuteikia, jie visai negali prileisti minties, kad, jei šitaip tėvai būtų kovo-

čia kiekvienas lietuvis tapo Mindaugu ir siekia ko nors panašaus į A. Kairio "Kariną". Mūsų jaunimas linksmas, kad tėvai ir seneliai nesumušė ruso, nes tada jie būtų likę Pilviškiuose ar Zagarėje. Taigi, kas teigia, kad mes nemokame prieiti prie jaunimo, yra neteisūs. Jis žiūri į mūsų kryžiaus karus ir šoka iš džiaugsmo. Ir ką tu jam padarysi, ir reikia toliau jį linksminti, reikia toliau kariuoti, negi gali skriausti mūsų jaunuolėlius, ypač šiais kongresiniais metais. *JU*

Spygliutiniai sakiniai E. Cinzo Raudonam arkly

— Pirmas ligai, antras karui, trečias senatvėje pasiramstyti.
— Rodos, Napoleonas yra pasapasakęs, kad nuo didybės iki menkystės tėra tik trumpas kvailumo tiltėlis.
— Sviesdamį akmenį, savy-nojame į vatą, o eidami į svečius, pasiteiraujame, ar esame laukiami.
— Meilė nėra vien tik pasilaikymas už rankelių — joje glūdi ir fiziologinių pojūčių ištikimybė.

SŪNUS APIE TĖVĄ IR KRIKSTO TĖVĄ

"Mano tėvas Ljūdas Gira naktimis rašė protarybinius straipsnius, o mano krikštė tėvis Antanas Smetona "sielojosi" dėl "tautos vienybės".
V. Sirijos Gira, "Komunistas"

Odė lietuviškam batui

ir nėra jėgos, kuri tave priverstų išsilaikyti ant pirkėjo kojos ilgiau kaip dieną lyjant arba sauvaitė nelyjant.
Tavimi kaimynai Jelgavoje, Lydoje, Kaliningrade baldo vaikūs:
— Jeigu, vaikeli, neklausysi — nupirksiu tau lietuviškus batukus, tada žinosi!
Ir vaikai klausau.
Gal ir be reikalo tave peikia, grėsmingai sandėliuose sukauptas ir plėkstantis lietuviškas batelis? Kai pilietis apsiauna tavimi, jo nekanda šuo, nespiria arklys, nebedo ožys, jo lenkiasi dargi mažalitražinis automobilis... Kitose respublikose tave nešiojantį pilietį neklausia pogo — žino, iš kur svečias; milicinin-kai duoda špagatą, padėda nukibiklėčiuoti iki artimiausio suo-luko. Norindam tave apsiarti, nereikia lankstyti, sagstyti ar raišioti. Tu vienodai tinki ant kairės ir ant dešinės kojos, prie-kiu ar kulnu. Tavimi apsiavusių nusikaltėlių sučiupti yra vieni niekai; nepaisant batų modelio ir spalvos, visuomet lieka nubė-gusio basų kojų pėdsakai. Nelaimingųjų pirkėjų, žurnalistų, karikatūristų, visuomeninių ir valstybinių kontrolierių sutelk-tomis pastangomis tu esi atves-tas prie lemtingo klausimo: būti ar nebūti?

Bet tu vyriškai laikais, šypso-

Lietuvaitė Kuboje

"Mano draugės, išgėrusios po porą "čerky", užsimanė dainuoti. Trys prancūzės prancūziškai — Alouette, trys anglės angliškai — O my darling, I love you, o aš užtraukiau solo lietuviškai. O tu Kuba, tu Havana, nerami širdelė mano, ir Kur tas bernužėlis, kurį aš mylėjau. Gidas, nugirdęs negirdėta kalba minint Kubą ir Castro, palaikė mane tur būt arabe, nes priėjęs, pirštu grasindamas, prikibo prie manęs, "arabi, arabi", lyg aš muščiau ir Kubą ir Castro. Kadangi aš po "čerkos" buvau jau truputį drąsėnė, sakau jam, glušiau tu, aš ne arabė, o kanadietė, ir nešmeižiui Kubos, nei Castro, bet giriu ir džiaugiuosi, kad čia viskas taip gražu ir man labai malonu. Su mimikos pagalba ir rankų gestikuliacija sušukau: Gracia Kuba, Havana! Sallut Castro! Gidas patikėjo, nusišypsojo ir mums visoms užfundijo po gerą stiklą grogo ir dar po cigarete. Cigarečių rūkyti tai negalėjom nes, taboka juoda ir labai smirda kaip "machorka".
"Nepriklausoma Lietuva", nr. 20

AŠAROS IR SPEKTAKLIS

E. Juodvalkytė, rašydama apie A. Landsbergio "Penkių stulpų pastatymą universitete, primena, kad buvo nemaža ašarų: "Atėjo ji šį vakarą verkdamas", "ji ašaras nubraukė", "Aš kone pravirkau", "po spektaklio apsikabinusios verkėm", "po pirmų mano žodžių ji pravirkė", "man kaskart ašaros byra".
Ir ko buvo verkti, jei spektaklis pavyko.

MEDICINOS MOKSLAS IR ALKOHOLIS

Medicinos mokslas tvirtina, kad gerdamas alkoholi, nepagydysi slogos. Bet medicinos mokslu irgi slogos nepagydysi.

ISPINDINGAS TRĒMIMŲ MINEJIMAS ANGLIJOJ

"Wolverhampton, Birminghamo, Coventrio ir Gloucesterio Lietuvos S-gos skyriai visi bendrai rengia TrėmimŲ ir M. K. Čiurlionio minėjimą.
Gros lenkų orkestras, veiks turtinga loterija, "kietis ir minkštis" gėrimai ligi 11:30 v. Kas svarbiausia — daug pigesni, negu kitur. Šokiai iki 12 val."
"Europos Lietuvis" Nr. 22

damas atsviepusiu padu ir mesdamas iššūkį spaudai: kas — ką?

Pasigalėk mūsų, bate, ir duok atsikvėpti. Pasiuok ant savo gamintojų, modeliutojų ir planuotojų kojų ir išvesk juos į tyrus, kur paukštis neužskrenda, žvėris neubėga. Padaryk šitaip, bateli lietuviškas, nes priešingu atveju laukia tavęs didžiausia gėda, kokios tik gali sulaukti atgrubnagių rankomis sukurtas kūriny. Paskubėk, nes pirkėjai jau telkiasi į taiklio spardymo komandas. Vartai — šiek tiek žemiau tavo gamintojų, modeliutojų ir planuotojų juosmens. Tikslas — spardyti tol, kol tavo atsivėpęs padas įsielektrins, įkai ir pats prilips be klijų, be rašymo ir ašarų.

Prie ko prilips — ar prie auluko, ar prie tavo gamintojų bėdynės — ne taip jau svarbu. Tegū nors vienoje vietoje pagaliau prilimpa. Tai bus pirmasis poslinkis tavo reabilitacijos linkme".

Nėra jokio džiaugsmo neturėti ką veikti, bet yra džiaugsmas turėti daug ką dirbti ir tačiau išvengti to darbo.

Aš rašalų litrais laku, Džiausiais kaltūnais aplipęs Krypuoju lengviausiu taku. Aš darbu visokiam abuojas

Šlaistausi su savo kasta — Kol mano tėvelis darbuojas Būties problema išspręsta. G. Demenolas

RUSŲ KOMUNISTŲ BALSAVIMAI SLAPTI

Kaimietis nuėjo atlikti pilietinę pareigą — pabalsuoti. Rinkimų būtinės valdininkas padavė jam užlipintą voką ir liepė įmesti į rinkimų urną. Kaimietis pradėjo atidaryti voką.
— Ką tu darai? — šaukė partietis.

— Aš noriu pažiūrėti, už ką balsuoju, — sako kaimietis.
— Ar tu kvailas, — sušuko pareigūnas, — negalima, pas mus rinkimai yra slapti.

"Reader's Digest" 1975 m. birž.

GERAS MULAS

"Bet, gal būt, net dabar, šandien, koks nors žmogus prakaituoja Texas laboratorijose — išrasdamas tokį muilą, su kuriuo galima nusiprausti, sakykime — tris dienas į priekį".
Danguolė Sadūnaitė, "Ateitis" 1975 m. 3

SVORIS IR AMZIUS

Knygose mes skaitome, kad drambliai gyvena ilgiau už žmones. Greičiausiai dėl to, kad jie niekada nesirūpina apie bandymą numesti svorį.
"Reader's Digest", 1975 m. birž.

Medaluoti ir nemedaluoti šių laikų kovotojai.

LB IR PRIVATŲ NESUTARIMAI

"Nesutarimų buvo ir mano tėviškėje. Mama norėjo parduoti vištą, o tėvas neleido, nes norėjo kiaušinių. Vis dėlto jie du susitarė, o aš galėjau eiti gimnazijon. Dabar vyksta nesutari-mai viršūnėse. Atsirado kažkokia "Reorganizacinė Bendruomenė". Kyla klausimas — kam turiu duoti auką? Greičiausiai niekam neduosiu, kol viršūnės nesusitars".
K. Činčius, "Tėv. Žiburiai"

ISTORIJA KARTOJASI

Po antro pasaulinio karo 1945 m. vasarą angų darbiečiai konservatorių ministerį pirmininką Churchillį išvertė iš valdžios, kad 2-ą pasaulinį karą laimėjo be darbiečių.

1974 m. rugpjūčio mėn, amerikiečiai demokratai išvertė respublikoną prezidentą Nixoną, kad pastarasis pabaigė karą Vietnamo be demokratų.

— Telyčios bliovė, o šerikas garsiai knarkė. *"Šluota"*

Mintys prakalboms pagerinti

— Mergina vyrą gali pagauti su veido pudra, bet su kepimo pudra gali jį išlaikyti.

— Gamta pasisikubino iš žmonių uodegas atimti, dabar kai kuriems prisiena liežuviais vizginti.

— Romantika yra bučiuoti mergina į akis, o realizmą kai į burną patenka dirbtinė blakstienė.

— Tribūnoje nebūtina daug kalbėti, tik būtina daug pasakyti.

— Tikras draugas nepavydi, bet padeda ir tada, kai mums sekasi.

— Pačiai tautiškiausiai prancūzų dalei atstovauja Renolro nuogos mergos.
Dail. V. Vizgirda

— Gerti tada ir pieno stiklas bei stiklelis vyno.
Dr. J. Adomavičius

ŽMONOS PADEKA

— Kings Lynn, Anglijoje, mūrininkas Aleksander Michell, 50 metų amžiaus, žiūrėdamas skotiškų komedijų televizijoje, juokėsi 25 minutes ir nuo juoko mirė. Žmona pasiūtė televizijos stočiai nuoširdžiausią padėką, kad stotis darė jos Aleksą laimingą iki paskutinės jo gyvenimo minutės.
"Chicago Sun-Times"

ĮTARIMUI IŠVENGTI

Jauna pora keliauja į povestuvinę kelionę, ir jaunoji žmona aerodrome sako:
— Žinai, Pauliau, nenoriu, kad žmonės suprastų, jog mes jaunavedžiai.
— Gerai, atsako Paulius, — tada pamk nešti didįjį lagaminą.

SUNKUS PASIRINKIMAS

— Nežinau ką daryti, — sako medicinos studentė savo draugei, — ar studijuoti mediciną ir būti panele daktare, ar baigti suktis prie docento ir būti ponia daktariene.

NEPALAIKO

Guodžiasi, verkšlėna, skundžiasi be saiko, kad jo niekas, niekad, niekur nepalaiko.
O visų keisčiausia, kai prie lūpų kelia, — niekas nepalaiko jam... pilnų stiklelių.

Be saiko svetingiems Saviems dažnai mes — spygą! O mieliems svetliams storiariausiai sviestą tepam ant riekės,

pamiršę, kad svečiai vėl išsiuos į kelią, o su savais gyvent ir dirbt riekės.
P. Raščius

LAŽYBOS

— Buvau susiderėjęs su žmona iš 5 dolerių, kad per savaitę numesiu 5 svarus. Bet po savaitės numėčiau tik 5 dolerius, — guodėsi nutukėlis kaimynui.

— Dešimtukai yra doleris po to, kai iš jo atskaito visus mokesčius.

VAISTAS

Jei jauti, pilietis, kad veiniapsėda Ir stengias tau dūšią į peklą nujoti, Nereikia lūdioti, ligai abejoti, O gydyt pradėti tik kleckais tą bėda.

Jau mokslas ištyrė naudingą veikimą Lietuviškų kleckų, geriausios virėjos, Ir žmoniškai sūlo laikytis idėjos — Tik kleckais tvarkyti veiniu apsidėma.